

Ärende: VN/31974/2021

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer till lagförslaget om integrationslagen

Lagförslaget har en stor fokus på sysselsättning av invandrare, vilket förstås är viktigt och centralt för alla medborgare inflyttad eller inte. Luckan vill ändå poängtera att integration är mera än sysselsättning. Inkludering och delaktighet i samhället samt möjlighet att studera och utvecklas till sin fulla potential är en grundläggande rättighet. I och med det starka fokus på sysselsättning av nyanlända och invandrare i lagförslaget kan vissa lagändringar ske på bekostnad av en sämre inkludering och delaktighet i samhället överlag.

Luckan vill särskilt lyfta fram att integrationstiden på två år men möjlighet till en förlängning på 2 år till är för kort för en del av målgruppen och kan leda till en försämring av integrationsprocessen för den enskilda individen. Invandrarna är en väldigt heterogen grupp och möjligheten till att lära sig något eller båda av de nationella språken samt att skapa sig en förståelse för det finländska samhället varierar. Luckan anser att det är ytterst beklagligt att den språknivå som man räknar med att en person skall uppnå inom integrationsplanen sänkts till elementära kunskaper, med elementära kunskaper A2, har man svårt att fortsätta studier på antingen finska eller svenska, man kan inte heller visa upp ett intyg på tillräckliga kunskaper i någondera nationalspråken för att kunna sysselsätta sig, inte heller kan man ansöka om medborgarskap med enbart elementära kunskaper i antingen svenska eller finska. Många når inte en tillräcklig språkkunskap (för att kunna fortsätta sina studier eller sysselsätta sig) inom ramen för den nuvarande integrationstiden på 3 år och därmed är en integrationstid på 2 år en klar försämring.

Glädjande är att en av tyngdpunkterna i det nya lagförslaget är förbättringen av tillgången på vägledning och rådgivning. Invandrarnas vägledning har länge varit bristfällig och ojämn. Mycket av vägledningen som behövs sköts nu av tredje sektorn. Resurserna har varit helt otillräckliga i både kommunerna och i tredje sektorn för att kunna klara av den ökade efterfrågan. Viktigt är också att vägledningen i det nya förslaget inte är kopplad till den tid en person har varit invandrare i Finland. Det kan finnas olika orsaker (trauma, hopp att återvända till eget land, svårigheter med språkinläring, etcetera) som kan bromsa integrationen. Det är viktigt att resurserna är tillräckliga så

att målen med integrationslagen uppnås. Det skulle behövas klara ramar för vilka vägledningstjänster (och till vilken nivå) kommunerna ansvarar för. Just nu klargör lagförslaget inte detta, men sätter krav på kommunerna på ett allmänt sätt. Lagförslaget saknar dock ett förtydligande om när man eventuellt ser att det finns ett behov för att förlänga integrationstiden. Utan gemensamma nationella riktlinjer för förlängning av integrationstiden finns det en risk att målgruppen behandlas olika och ojämnt i olika regioner och kommuner.

Luckan anser att det borde framkomma tydligare i motiveringarna till lagförslaget om möjligheten att integreras på svenska och finska i miljöer som är tvåspråkiga. Det här är även något som omnämns i Nationalspråksstrategin och mål 4.1. Det här i sin tur innebär att det inom kommunerna måste finnas integrationsprogram som uppmärksammar integrationsstigar på de båda nationalspråken och att aktörer som kan erbjuda integrationsfrämjande tjänster involveras.

Kommunerna ska enligt förslaget också ansvara för ordnandet av den nya flerspråkiga samhällsorienteringen samt integrationsutbildningen. Tvåspråkiga kommuner bör uppmuntras att integrera flera på svenska. Eftersom integration på finska och svenska skall vara jämlik och regeringen har gått in för att flera invandrare bör integreras på svenska, skulle här finnas möjligheter att främja integration på svenska genom att inkludera den här strävan i själva lagen.

Luckan känner en oro för att ansvaret och tillgänglighet av tjänster samt uppföljning av dem kan vara utmanande i det tvärssektoriella och mångprofessionella samarbetet mellan kommun, välfärdsområde, utbildnings- och tredje sektorns aktörer. Luckan ser att det finns en stor risk att man inte ser och känner till hur behoven och tjänsterna inom integrationen på svenska fungerar.

Man borde bättre utnyttja den erfarenhet om integration som har samlats i tredje sektorn. Invandrare söker ofta hjälp från tredje sektorn eftersom integrationsplanerna har varit otillräckliga eller inte motsvarat den invandrades styrkor och kompetenser. Tredje sektorn har lyckats bättre också i främjande av delaktighet hos invandrarna: detta bör förstärkas i den nya lagen. Speciellt delaktigheten har varit svårt att främja från kommunens sida.

Enligt lagförslaget önskar man att högskolestuderande som kommit från annat land ska stanna kvar i Finland efter att det erhållit sin examen, bl.a. programmet Talent Boost stöder den här målsättningen. Luckan vill poängtera att även den här målgruppen behöver någon form av integrationstid eller integrationsfrämjande åtgärder såsom t.ex. språkstudier. Inom ramen för examensstudierna finns det sällan tid för språkstudier eftersom fokus ligger på den examen den studerande ska erhålla.

Luckan anser också att det i lagförslaget inte framkommer tillräckligt tydligt värdet av ömsesidig integration och samhällsansvar.

Grundläggande eller sektorsövergripande bedömning av servicebehovet inom kompetens och integration samt integrationsplan (12-22 §)

12 §

Luckan ser det som positivt att integrationen för kvinnor lyfts upp som en av tyngdpunkterna i lagförslaget. Kvinnor integration samt språkfärdigheter är avgörande för hela familjens

integrationsprocess. En lyckad integration av kvinnor bidrar till att den kommande generationen har bättre förutsättningar att få en god integration och ett gott språk.

17 §

I den invandrades integrationsplan kan det också enligt lagförslaget tas hänsyn till exempel till utveckling av språkkunskaper som behövs i tvåspråkiga miljöer. En tvåspråkig integration kan ha en positiv sysselsättningsfrämjande effekt för dem som bor i tvåspråkiga miljöer. Om en person önskar integreras på båda nationalspråken bör detta givetvis tas i beaktande i personens integrationstid.

19 §

Luckan anser hela familjen har rätt till integrering på ett gemensamt språk om de så önskar. Det finns idag det exempel där barn och vuxna integreras på olika språk. Det svenska alternativet får inte glömmas bort i informationen som riktas till familjerna. Familjecentren och den uppsökande verksamheten bör också erbjudas på svenska.

Om en person redan har familjemedlemmar i Finland och dessa har integrerats på svenska bör personen också erbjudas integration på samma språk som den övriga familjen, även om personen anländer senare till landet än de övriga familjemedlemmarna.

Integrationsutbildning (24-25 §) och stöd för frivilliga studier (26-30 §)

Att kunna gå integrationsutbildning som frivilliga studier med bibehållet sysselsättningsstöd är viktigt. En stor del av de integrationsutbildningar som görs på svenska sker som frivilliga studier inom den fria bildningen. Om personen som inte har den här utbildningen insatt i sin integrationsplan (eller integrationstiden är slut) kan fria bildningens läroinrättningar inte erhålla 100% statsandelsfinansiering. Det här tillför en ojämlik behandling av dem som har behov av integrationsfrämjande åtgärder och språkstudier, eller för dem som önskar lära sig de båda nationalspråken för att förbättra sina sysselsättningsmöjligheter. Luckan anser att man borde koppla bort kravet på att ha integrationsutbildningen eller språkutbildningen insatt i sin integrationsplan för att läroinrättningen ska kunna erhålla 100% finansiering.

Luckan anser att man i lagstiftningen bör återgå till att sträva till att man inom sin integrationstid bibehåller möjligheten att uppnå språknivå B1.1 och inte enbart elementära språkkunskaper som ligger på A2. En integrationstid på 2 år är därför för kort för de flesta.

Luckan vill också lyfta fram den integrationsutbildning som sker online och som man nämner i motiveringarna som ett sätt att kunna erbjuda arbetskraftspolitisk integrationsutbildning på svenska. Utbildningen kan vara ett fungerande alternativ för den som redan har studievana och eventuellt en högre utbildning från sitt hemland. För de migranter som kommer som kvotflyktingar eller från krisområden där man inte haft möjlighet att erhålla en kontinuerlig utbildning fungerar distansundervisningen inte lika bra. Bland annat den här målgruppen behöver mera stöd och handledning. Inom integrationsutbildningen ska det också finnas element som främjar delaktighet och inkludering i närsamhället. En utbildning som sker online har inte samma koppling till närsamhället eller förutsättningar att inkludera det lokala samhället och näringslivet i integrationsutbildningen. Online utbildning kan enbart vara ett komplement

Allmänna kommentarer till kommunens integrationsprogram (11 §) och flerspråkig samhällsorientering (23 §)

11 §

Kommunens integrationsprogram i tvåspråkiga kommuner behöver beakta integrationstjänsternas funktionalitet på de båda nationalspråken samt att det finns klara integrationsvägar på både svenska och finska. Kommunen behöver också ha ett ansvar över att den finns aktörer som kan tillgodose tjänster som stöder integration på svenska såväl inom utbildning som inom verksamhet som ordnas av tredje sektorns aktörer.

I Nationalspråkstrategin finns följande skrivelse som stöder ovanstående:

Integration på svenska kan främjas och de regionala skillnaderna utjämnas genom att samarbetet mellan de integrationsansvariga myndigheterna intensifieras och myndigheternas medvetenhet om svenskspråkig integration och stödet för den förbättras, i synnerhet i tvåspråkiga kommuner. Dessutom bör man uppmuntra tvåspråkiga kommuner att skapa modeller för tvåspråkig integration.

23 §

Luckan anser att det borde framkomma att det inom den flerspråkiga samhällsorienteringen ska framgå att Finland har två nationalspråk vilket betyder att det finns en lagstadgad rätt att få tjänster på något av dessa två språk och att också rätten till integration på svenska och/eller finska finns. I samhällsorienteringen bör det också framkomma att det finns en svenskspråkig minoritet med ett utbildningssystem som följer den nationella finskspråkiga och som har kulturella särdrag.

Eftersom integration på finska och svenska skall vara jämlik och regeringen har gått in för att flera invandare bör integreras på svenska, skulle här finnas möjligheter att främja integration på svenska genom att inkludera den här strävan i själva lagen. Det är viktigt att det finns tillräckligt med information om möjligheten att integreras på svenska i en tidig skedde. Mycket av det sociala kapital som finns i Svenskfinland går outnyttjad på grund av att så få invandrare integreras på svenska, ofta på brist av information.

Tjänster för barn och unga som anländer som minderåriga utan vårdnadshavare (3 kap.)

-

Anvisande till kommun (4 kap.)

I de nu pågående kommunförsöken fungerar tjänsterna ur en finlandssvensk synvinkel inte optimalt, då den svenska aspekten inte alltid tagits i beaktande, eller man saknar förståelse eller kännedom om den. Där det finns en tvåspråkig befolkning borde tjänster och information finnas tillhanda på den båda nationalspråken. Redan nu har det funnits utmaningar när TE-byråns sysselsättningstjänster överförts till kommunerna, såväl gällande den svenska servicen överlag som att invandrare som upprepade gånger önskat integration på svenska inte hör sammats. Ifråga om integration på svenska är det viktigt att komma ihåg att det ofta skapas regionala framom kommunala lösningar och att integrationsfrågan överskrider därmed kommungränserna.

Kommunens, välfärdsområdets och statens uppgifter (5-7 kap.)

Kommunen kommer i framtiden att bära huvudansvaret för integrationen och ska bland annat sköta bedömningen av kompetensen hos invandrarna och integrationstjänsterna. Det här ska givetvis också fungera på svenska i tvåspråkiga kommuner. Kommunen ska enligt lagförslaget i framtiden upprätthålla ett sektoröverskridande nätverk mellan olika myndigheter och aktörer som på en lokal nivå ska främja integrationen och de goda kontakterna mellan befolkningsgrupperna. Det är viktigt att målgruppen, samt personer med kunskap om integrationsstigen på såväl finska som svenska deltar i gruppen i tvåspråkiga kommuner.

Den fria bildningen och tredje sektorns roll kommer att öka, som ett resultat av att kommunen har ett större ansvar för integrationsprocessen i sin helhet. Redan nu är den tredje sektorns och fria bildningens roll mycket avgörande för den svenska integrationsstigen i Finland. Ett ökat ansvar kräver också ökad och tryggad finansiering.

Statens ersättningar (8 kap.)

-

Tillgång till information och informationssystem (9 kap.)

-

Allmänna kommentarer till andra lagförslag

-

Konsekvensbedömning och andra iakttagelser av motiveringen

Luckan anser att man inte beaktat det ekonomiska konsekvenserna för den fria bildningen samt tredje sektorns organisationer till vilka man har tilldelat uppgifter som ska främja integrationen. Idag fungera många tredje sektorns organisationer med olika projektmedel och det saknas en kontinuerlig och tillräcklig finansiering för integrationsfrämjande verksamhet som skapar delaktighet och inkludering i närsamhället.

En stor del av det svenska integrationsarbetet sker inom tredje sektorn och den fria bildningen och det är av synnerligen stor vikt att informationen om de svenska integrationsstigarna når både de kommunala tjänstemännen och de inflyttade jämlikt med information om den finska integrationen.

Den fria bildningen har möjlighet till 100% statsandelsfinansiering för de nyanlända som har utbildningen som en del av sin integrationsplan. Antalet migranter som har behov av språk och integrationsutbildning är stor också för dem som redan har använt sin integrationstid. Det borde vara möjlig för alla som har behov av det att studera språk och integreras att göra det utan kostnader för studierna och därmed behöver finansieringen för utbildningen vara 100% statsandelsfinansierad.

Hertzberg Veronica
Föreningen Luckan r.f. - Luckan integration